

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor:
Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum
Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa:
Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3,
8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GEGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 28. JANUAR 1974 • POSTFACH, 3, 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 4. • PREIS S. FR. 1.00

USA - SSSR:

žádné

libánky

Přetiskujeme článek Jana Reinfenberga "Uvolnění spočívá v drobné práci", který byl otištěn ve Frankfurter Allgemeine Zeitung.

Politika uvolňování mezi Spojenými státy a Sovětským svazem nejsou žádné libánky. Po dramatickém začátku první dohody o omezení strategických nukleárních zbraní, a poté, co válka na Blízkém východě ukázala omezenou působivost dohody Nixona s Brežněvem o odvrácení nebezpečí atomových konfliktů — vládně ve Washingtonu vystřízlivění. Tato nálada je také rozhodující pro úvahy o pokračování v jednání o snížení vojenských stavů ve střední Evropě, ale především i pro druhou fázi jednání o omezení strategických zbraní. Na průběhu, úspěchu nebo selhání těchto jednání závisí bezpečnost Spojených států a jejich atlantických spojenců. Je třeba zvážit politické, strategické a hospodářské potíchy, do detailu se musí promyslet dopad úmluvy o strategických zbraních na soudržnost západního světa. K tomu měl ministr zahraničních věcí Kissinger zatím málo času, v uplynulých týdnech musel věnovat svou pozornost Blízkému východu tak soustředěně jako to dělal při vyjednáváních o Vietnamu.

Rozvíjení politiky uvolňování si nelze vynutit, I nadále jistě zůstává v platnosti Kissingerova these, že jiná alternativa než uvolnění neexistuje. Stejně tak platí dál Kissingerovo a Nixonovo přesvědčení, že Amerika musí především udělat všechno, aby se zabránilo světové katastrofě, a že v tomto bodě se zájmy obou velmocí vskutku překrývají. Ale cesta od krásné znející prohlášení k praktickému úspěchu je namáhavá; je třeba se vyhýbat nakupeným horám nedůvěry; a je to cesta určitě delší nežli doba Nixonova a Kissingerova působení v úřadě. Úkol je možno celkem lehce formulovat: základní pozna-

Pokrač. na straně 2)

Nafta a světová měna

Prvořadou pozornost ve světě vzbudil v posledních týdnech rychlý vývoj na poli světové měny. Také Spojené státy nezůstaly pozadu a ani neúnosná aféra Watergate občanům této země nezabránila, aby se, na rozdíl od časů minulých, o tento nenadálý vývoj ve finančním světě nezajímali — hlavně pak o vzestup hodnoty dolaru ve všech zemích s "tvrdými měnami".

A všeobecná otázka zněla: co je tohoto vývoje hlavní příčinou? Ještě dříve než se odvážíme vyslovit své stanovisko, je zapotřebí říci několik slov úvodem.

Za prvé, v minulých dnech se sešli ministři financí devíti států evropského společenství, aby připravili zasedání ministrů financí tzv. "Výboru dvaceti", skupiny — která byla pověřena Mezinárodním měnovým fondem — aby vypracovala reformu světové měnové soustavy. Naftová krize však tyto plány zkřížila. Hlavním problémem finančních odborníků nyní je, jak odvrátit nebezpečí světového měnového chaosu.

Zvýšené ceny ropy přinesou další obrovské zisky hlavně arabským zemím a odrazí se silně v platební bilanci

států, tuto surovinu dovážejících. Znalci jsou zajedno v tom, že v této zcela nové situaci bude nutné udržet nyníšší soustavu uvolněných kursů, což provádí poslední týden Francie, jejíž frank zaznamenal v poměru k dolaru nejvyšší pokles vůbec — 49.2%, (na druhém místě Šv. frank, 24.7% a na třetím místě na dlouhotrvajícím hospodářském výsluní se nacházející západoněmecká marka, 23.7%).

Vývoj na devizových burzách v posledních dvou týdnech, to jest silně zotavení amerického dolaru ukázal, že snahy udržet stabilitu kursů předních měn nemají v daných podmínkách vyhlídky na úspěch. Vzhledem k nevidanému zdražení nafty bude mít totiž celý západní svět schodek vůči zemím naftu vyvážejícím. Podle bližších zpráv se ministři financí a odborníci budou snažit překonat nenadálé platební bilanční potíže snahou, aby země, naftu vyvážející, investovaly své obrovské příjmy ve státech, které jsou jejich velkými spotřebiteli a aby také bylo pomáháno těm zemím, které se ve spojitosti s naftovým problémem zadluží. Všechny tyto problémy jsou

však přespříliš komplikované, než aby mohly být vyřešeny naráz. Jedním z hlavních problémů budoucnosti také bude tzv. mezinárodní umělá měna, které se říká "papírové zlato", a která má být základnou nové měnové soustavy. Je pravděpodobné, že k důvěrným rozhovorům sejdou se opět ještě jednou ministři financí pěti předních průmyslových západních zemí, Spojených států, Japonska, Anglie, Francie — Záp. Německa.

Výroční zasedání Mezinárodního měnového fondu loni v září v Nairobi rozhodlo, že konečné dohody o nové měnové soustavě má být docílono do 31. července 1974. Pochybujeme, že by tento termín mohl být v době mimořádných událostí ve finančním světě dodržen.

A co se hlavní otázky týče? Je vyloučeno pokusit se alespoň o přibližný odhad, co se příštího vývoje na tomto úseku světové měny týče. Záležet bude na tom, kam půjdou tvrdé západní valuty za draze placený olej a ropu. Uloží je arabské státy nebo investují na západě, nebo je budou investovat na východě? Odpověď na tuto otázku (Pokrač. na straně 3)

Desinformační oddělení v akci

K 5. výročí smrti Jana Palacha dostali někteří čs. exulanti dopis, podepsaný jménem "Luděk Pachman". V dopise se pomlouvá Palachova matka, že se "zbláznila" a "sama chtěla, aby byly ostatky jejího syna odstraněny z pražských Olšan", a pomlouvají se tam i další osoby v Československu i v zahraničí. Luděk Pachman se od tohoto podvihu veřejné distancoval. Jeho autorství připisuje čs. státní bezpečnosti, která tak chce vyvolávat v emigraci rozmišky. Připomeňme, že loni vydal někdejší spolupracovník čs. rozvědky Ladislav Bittman, který teď žije na Západě, na toto téma zajímavou knihu. Pojednává o zvláštním oddělení desinformací na pražském ministerstvu vnitra — které vypouští do světa "kachny" obecnějšího i místního formátu. To podle potíeb — určených z centra. Bittman svědčí o tom, jak se podobných postupů používá hlavně v rozvojových zemích, kde jde o to posílit moc Moskvy a jejich satelitů. Většinou jde o akce, které by laik sotva spojoval se špiónážní činností, protože se organizují velmi komplikovaně, aby nebylo jasné, odkud informace jdou. Mezi čs. exilém už se toto oddělení několikrát pokusilo o vyvolání rozporů falšováním dopisů.

Zemřel Josef Smrkovský

V noci na úterý 15. ledna zemřel v Praze na rakovinu Josef Smrkovský, naposledy — v letech 1968-9 předseda československého Národního shromáždění a doslova jeden z těch, kterým patří přívlastek Muži Pražského jara. Josef Smrkovský, komunista od mládí, funkcionář ve straně, v mládežnickém hnutí i v odborech před válkou i za války, po válce — pak — po epizodě v pražském povstání — čelný státní úředník, hlavně v zemědělské oblasti, pak státní vězeň a po čtyřleté vazbě zaměstnanec lesní správy až do r. 1963, pak opět aktivní účastník ústředního politického života, v období boje proti aparátu Antonína Novotného, tedy na počátku roku 1968 jeden z nejrozhod-

nějších zastánců zásadních reforem. — ovšem stále komunistický funkcionář, s nímž se uvolněný duch Pražského jara několikrát střetl. Pak jeden z formulátorů památného provolání předsednictva ÚV KSČ, vlády a Nár. shromáždění proti sovětské okupaci v noci na 21. srpna 1968, Brežněvův krátkodobý vězeň a pak vlastně první z terců okupantské i kolaborantské posrpnové propagandy, již stálo za to, věnovat mu samostatnou brožuru. A dál: Smrkovský — který se zatvrdil, který, ač stále zjevněji sužován postupující chorobou — už nic neodvolal a ještě v září 1971 v interview pro italský komunistický časopis setrval na svých požadavcích demo-

kratického, lidského socialismu.

Takový je stručný životopis člověka, jehož hodnocení nebude jednoduché, v jehož činech se najde řada těch, které zaslouží kritiku. Ale jedno už Josef Smrkovskému nikdo nevezme: pověst člověka, kterému byla vzdána funkcionářská nadutost, který byl schopen a ochoten promluvit obyčejně a lidsky s každým, kdo ho o to požádal, pověst politika, který ve zralém věku pochopil lecjaký svůj dřívější omyl a který pak v tomto poznání setrval a se závěrečným čistým štítem odešel z pohnutého života. Mnoho lidí na něho bude určitě vzpomínat v dobrém. My se ke Smrkovskému osobnosti vrátíme příště.

'Posilují' smíření

Syrský deník Al Baas přinesl zprávu o poselství Federálního shromáždění ČSSR, v němž se odsuzuje "uchvatitelská politika Izraele a vyjadřuje se solidarita čsl. lidu s bojem arabského lidu proti sionistické agresi." Toto poselství předal v Damašku předsedovi Lidového shromáždění Sýrie čs. velvyslanec ve dnech, kdy intenzivně probíhají všemožná jednání, která mají vést k smíru mezi Araby a Izraelem. Snad proto byla zpráva o čs. poselství otištěna na nenápadném místě a celkem stručně.

O ČESKOSLOVENSKU

Bratislavský přístav

Provoz v bratislavském říčním přístavu už neodpovídá potřebám. Zatímco v moderních zařízeních trvá čekací doba plavidel dva až tři dny, musí lodi v Bratislavě čekat často až tři neděle. Protože se Bratislava má stát po dobudování kanálu Rýn-Mohan-Dunaj hlavním čs. přístavem na této vodní cestě, plánuje se ve dvou etapách výstavba nového přístavu. Do r. 1979 se má kapacita zvýšit na 4,25 milionu tun zboží ročně, do r. 1985 pak na 8 milionů tun. Nový přístav "Na Pálenisku" má mít dostatečný počet jeřábů, skladovacích prostor, moderní velkokapacitní obilní silo a chladiřenský sklad. Jen se SSSR se podíl vodní přepravy zvýší z dnešních 5% na celých 25%.

Zed' na kolečkách

Při hloubení stavební jámy pro obchodní dům v Olomouci byly objeveny zbytky zdiva románského stavení z konce jedenáctého století. Bylo tedy vzácné zdivo staženo ocelovým věncem a podbetonováno, načež bylo na speciálním podvozku přemístěno na nové "působiště." Váha přetranportovaného objektu je úctyhodná: 65 tun.

Úspěšná Popelka

Na motivy námětu Boženy Němcové natočili filmaři východního Německa a Československa v koproduci film pro děti Tři oříšky pro Popelku. Pohádka, která se setkává s úspěchem, byla filmována, v obsazení českých hereček, v romantických a zajímavých koutech NDR i ČSSR.

Příčiny tachovské tragédie

V polovině prosince došlo k výbuchu v ubytovně učňů továrny na plastické hmoty v Tachově, při němž zahynulo nejméně 48 chlapců. Jména obětí nebyla v čs. tisku uvedena a celková zpráva o tragédii byla velmi kusá. Podle soukromých informací došlo k výbuchu proto, že plynovod byl nesprávně instalován.

Rychlejší a bezpečnější

dopravu znamenají dieselové a elektrické lokomotivy, které postupně vytlačují na československých tratích páru. V roce 1955 jezdilo v ČSSR ještě osmdesát procent všech vlaků s parními lokomotivami, loni jich bylo jen 5,8 procenta. Pro rok 1975 se počítá už jenom se dvěma procenty parních lokomotiv na čs. tratích.

VZPOMÍNKA NA PALACHA

V Mnichově se konala vzpomínková slavnost u příležitosti 5. výročí smrti Jana Palacha. Hlavní projev pronesl poslanec Stauffenberg. Pak se konal umělecký program, na němž vystoupili čs. exiloví umělci. Kromě toho navrhla mnichovská organizace mladých křesťanských sociálů vrchnímu starostovi města, aby po Janu Palachovi bylo pojmenováno místní mládežnické středisko. V odůvodnění se psalo, že se tak "udrží v živé paměti hrdinný boj Čechoslováků proti okupantům".

Nové mince

Nové desetihaléřové mince přijdou do oběhu ve druhém čtvrtletí letošního roku. Koncem roku se objeví nové korunové mince. Mimoto budou vydány dvě pamětní mince, a to stokraková k 150. výročí narození Bedřicha Smetany a dvacetikorunová ke stoletému výročí narození Janka Jesenského.

Přestavba Národního divadla

Projekt generální přestavby, resp. opravy Národního divadla je hotov už několik let, ale teprve loni na jaře bylo rozhodnuto, že rekonstrukci nelze provést bez řešení okolí ND a prostoru, který vznikl po demolici Chourových domů. První etapa přestavby začne v polovině roku 1975. Půjde o celkovou vnitřní rekonstrukci ND včetně výstavby nových inženýrských sítí a jevištního arálu, který dostane nejmodernější techniku. Zároveň se začnou budovat dva suterény pod někdejšími Chourovými domy, kde vzniknou skladiště kulís, rekvizit i techniky. Dále zde bude energocentrum, garáže pro 250 vozidel a průchod na nábrží a do foyeru ND. Náklad na první etapu přestavby bude činit kolem 300 milionů korun, celá výstavba bude stát asi 600 milionů korun.

Nové lázně

v Karlových Varech, byly otevřeny v minulých dnech. Rekonstrukce budovy, která byla postavena před 70 lety, trvala 4 roky a stála 25 milionů korun. Lázně 5 jsou v současné době největším československým balneoterapeutickým zařízením. Kapacita léčebných procedur je dvaapůl tisíce denně.

Praha a Sovětský blok

Gustáv Husák poskytl sovětské tiskové agentuře jakousi zahraničně-politickou bilanci roku. Heslovitý, i formou málo zajímavý výklad, který se pochopitelně přísně drží sovětské politické linie a jejího přístupu k událostem v různých oblastech světa. Několikrát nezapomněl zdůraznit, že na všem pozitivním má zásluhu především sovětská iniciativa, onen tak zvaný historický program míru, který prý byl schválen 24. sjezdem sovětských komunistů.

Husák je nepřesný tam — kde několikrát mluví o společenství socialistických zemí a o socialistických zemích všeobecně. Toto společenství je už dávno jen pojmové a má vážně trhliny. Ona Moskvou řízená koordinace se ve skutečnosti týká zejména jen členských zemí Varšavského paktu, kde Moskva vykonává bezprostřední mocenský vliv. Je tedy nutno spíše hovořit o sovětském bloku — neboť tento termín ještě nepřestal být anachronismem.

Sovětskou politickou linií přece do značné míry nesleduje Jugoslávie, nedrží se jí tak přísně ani Kuba a v naprostém rozporu s ní je Čína a její evropský spojenců Albánie. A dokonce i menší asijské komunistické státy — jako severní Korea a severní Vietnam si aspoň v sovětsko-čínském konfliktu vyhražují pozici určité neutrality. Zato právě Husák ve ziminé bilanci pro TASS čínské vedení ostře napadl, když tvrdil, že důležitou součástí pražské politiky je boj proti maoismu.

Avšak Československo má v jistém smyslu výjimečné postavení i v rámci zemí sovětského bloku. Toto postavení je přirozeně určeno událostmi, k nimž došlo před pěti lety. Sověti právě po této zkušenosti jistě sledují pražské vedení pozorněji, než jiné podřízené vlády a pražské vedení má přirozeně přímý životní zájem na tom, aby se ve vztahu k Moskvě nedopustilo ani té nejmenší úchylnosti. Z Novotného pádu a z obrodného hnutí vyvstala přitom odlišné důsledky — než například Kádárovo vedení po maďarské revoluci nebo Gierek v Polsku po pádu Vladislava Gomulky. Tam totiž převládá názor, že není sice možné připustit liberalismus, ale že je třeba odstranit alespoň ty nejbližší

vější příčiny, které vedly k revolučním hnutím. V Československu viděla pookupační vláda naopak řešení v návratu k tvrdé linii.

Zdá se, že pražský režim — i přes snahu pozvednout alespoň hospodářskou úroveň obyvatelstva — je dnes v mnoha oblastech tužší, než režimy některých jiných zemí Varšavského paktu. Snad nejtragičtější je tento rozdíl v kulturní oblasti. Ze stejných příčin Praha také více riskuje v celém procesu uvolňování napětí v Evropě a je až úzkostlivě opatrná v navazování spolupráce se západními zeměmi.

To se projevuje v oblasti obchodní spolupráce, kde iniciativa ostatních zemí Varšavského paktu se zdá být značně větší. Z ideologických důvodů je v Československu potlačována také turistika — především ve směru na Západ. Tu je rozdíl opět pronikavý zejména ve srovnání třeba s Polskem nebo Maďarskem. Zvláště úzkostlivá je v Československu kontrola zahraničních tiskovin a naše země patří k těm, kde se ještě ruší vysílání některých zahraničních stanic.

Toto postavení má tedy svůj logický důsledek i v zahraniční politice, kde chce čes-

koslovenská vláda obnovit svůj primát nejposlušnějšího a nejdůslednějšího stoupence každého pohybu a výroku sovětské vlády a kde nevyužívá ani těch malých možností, které se přece jen i v rámci sovětského bloku nabízejí. I v této sféře jiné východoevropské vlády přihlížejí ke svým národním a především hospodářským zájmům. Daleko nejznámějším příkladem je tu už delší dobu Ceauceskovo Rumunsko. Bylo by možno hovořit také o dobrých vztazích Bulharska k sousednímu Řecku a především o solidních vztazích mezi Maďarskem a Rakouskem či mezi Polskem a Vatikánem. A tak přes všechny pokusy pražského režimu se mezinárodně prosadit — jeho autorita silně pohublává za ostatními zeměmi Varšavské smlouvy.

Jak celkový obraz ukazuje, Moskvě snad určitá omezení volnosti počínání východoevropských vlád ani tolik nevadí, anebo jí aspoň nebrání. V československém případě se rozhodně ani nemusí namáhat.

K. J.

PODPORUJTE
ČESKOU
NÁRODNÍ
ŠKOLU

USA - SSSR . . .

(Dokončení se str. 1)

tek o nesmyslnosti atomové války je nutno prakticky vyjádřit etapovitým uvolňováním, snižováním břemene na obou stranách, omezováním vojenského potenciálu a tím odstraněním nebezpečí srážky dvou proti sobě stojících bloků. Ale časový rozvrh plánů Ameriky a Evropy je přitom rozdílný. Washington si je dnes už víc než dobře vědom toho, že jeho západní spojení se obávají masivního stažení amerických vojsk z Evropy. V Bruselu Henry Kissinger také zjistil, že evropská nedůvěra k americko-sovětské dohodě o vysoké atomové politice trvá a to přes všechna ujišťování Washingtonu o tom, že v budoucnu se Amerika vždy bude napřed radit se svými spojenci.

Druhá fáze jednání o omezení strategických zbraní potrvá léta, na tomto poli se uvolnění nedá uskutečnit přes noc (zde Kissinger nebu-

de s to opakovat své začáteční úspěchy z Pekinga a Moskvy. Úspěch či neúspěch už nebude určován vnitropolitickými faktory. Kissinger sám jednou řekl, že "politické příležitosti si člověk nemůže držet v zásobě; jakmile mu uniknou, jsou pryč". Uvolňování zůstává Kissingerovým cílem, chce je tvárnit podle svých představ — chce mu stavět výhybky na cestu do budoucnosti. Na konci roku vypadala situace tak, že v nejlépeším případě se mu snad podaří docílit uvolnění strategické ztrnulosti obou světových velmocí. Jejich základní konfrontace ale trvá dál, v nejlépeším případě existuje jakýsi kodex vzájemného chování, který ovšem materiálně nic nemění. Zůstává také otázkou, zda se Sověty cítí být tísňeny časem. A podle názoru moudrých Američanů je teď otázka uvolňování otázkou namáhavé drobné práce, na které všechno záleží.

ZA JIMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZA JIMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtěte anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy vládly bodré místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je holavým místem světa a jeho svědomím. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy uniklé, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Nechť vám osud bývalé vlasti lhotejně, stanete se členátem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,
Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz
Přikládají se za odběratele "Amerických Listů" a předplatně zaplatím poštovní složenkou (celoroční, pololetní, čtvrtletní. Nehodící se škrtněte. Roční předplatná S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhraďet i Roční předplatná S. Fr. 50.00, pololetní dít i šekem nebo money order.

Jméno: _____
Adresa: _____

ČESKÝ REALISMUS?

FERDINAND PEROUTKA

Shledali jsme, že někteří mluví ironicky o představě, že existuje český realismus nebo vůbec něco samostatně českého. Zatím mluvíme chvíli o tom, zda by realismus měl co dělat, kdyby existoval, český nebo jiný. Ráno jsme tady v New Yorku vzali do ruky noviny, byl v nich referát o nové knize. Referent s chladným nesouhlasem citoval, že v knize se mluví o "koních poučení", o "tygřích hněvu", o "mystické bojovnosti", o "náladě esthetologického vzrušení", o "transcendenci směrem dolů", o "Faustovské smlouvě". A o "odbrevení", o "komedii spasení", o "Faustovském skoku do nekonečnosti", o "mystice nelibosti", "psychopatické pohyblivosti až k hranicím božskosti". Tu — jak může být dosti zřejmo — úzký kroužek specialistů se přes hlavy ostatních lidí dozrůmává svou specializovanou řečí, která je pěstována na literárních fakultách některých, skoro všech univerzit. I když se to vyskytuje na místech tak vznešených, je to žargon, česky hantýrka, sbírka slov, jež nejsou podrobena žádné zkoušce. Kdo by mohl zkoušet koho z "pravdivosti eschatologického vzrušení," z "transcendence směrem dolů", z toho, jak solidní je ta nebo ona "blízkost k božskosti"? Toto vše nelze měřit a vážit, autor, který takto píše, je jaksi chráněn před kritikou — výjma před tou kritikou, že by měl psát jinak. Žargon kterékoli skupiny bývá útulek těch, kdo nejsou dosti talentováni, nebo těch, kteří jsou příliš leniví, aby se snažili vyjadřovat věci konkrétně. Člověk pochytil několik slov, opakuje je — a cítí se na vrcholu doby. Je jedním z úkolů realismu chovat se nemilosrdně k žargonu.

Ve své době Karel Havlíček nevládně mluvil o "laterně magice německé filosofie". Zajisté, zračila se v tomto Havlíčkově postoji nevyspělost české filosofie té doby, vlastně ještě její neexistence, ale byla v tom i vědomá volba: buď psát tak, jak německý Hegel psal, nebo snažit se psát tak jak francouzský Voltaire a anglický Hume psali, jasně, zřetelně, názorně.

Musíme se ptát, bylo-li náhodou, že na začátku obrozeného českého národního života stál největší realista ze všech — Havlíček, se svým přesným, praktickým odhadováním možností, se svým mužným stylem, stejně vzdálen chyb nekontrolované citovosti jako chyb suchého učenického rozumářství. Projel se tu národní instinkt? Vedle Havlíčka byla Božena Němcová, se svými mírnými, řekněme lahodnými city, se

svým klasicky vyváženým stylem, s "příjemnou zřetelností", s harmonií jednoho českého údobí dávno zaslého času. Jako vše, bylo to podminěno dobou, a vímavost některých pro to může být otupena salvami solí a pepře, servírovanými moderní literaturou. Byl Jan Neruda, nestál ani na levé ani na pravé noze nýbrž na obou, byl pokrokový nebo konservativní, jak jednotlivý případ vyžadoval, nepěstoval ani tu ani onu výstřednost. Ve svých povídkách líčil skutečný život své země, malé lidi s malými vlastnostmi, jak to patrně přijal od ruského realismu. Před ním už nebo zároveň s ním i hlavní lyrik Vítězslav Hálek byl za drápek chycen ruským realismem, když psal prosu. Podceňovaný Ignát Herman napsal příběh z malého života "U snědeného krámu," jeden z nejsilnějších českých románů, téměř nebo úplně na úrovni českých realistů. Dohromady to vytvořilo nejzřetelnější českou tradici. Realismus dral se na povrch českého národního života.

Pak byl T. G. Masaryk. Kladl zcela originelní důraz na realismus, udělal z něho heslo a uvědomělý politický směr, založil politickou stranu, která — jediná na světě — se nazývala realistickou. Jel do Ruska, aby tam vyzkoušel své přesvědčení na "velkých ideách" Dostojevského a Tolstého. Shledal, jak musil shledat, že velká idea Dostojevského byla samodržaví, carismus, a ortodoxní církev. Byl u Tolstého v Jasně Poljaně a vyslechl jeho velkou ideu, návrat k primitivnosti. Vrátil se domů a dále doporučoval svému národu drobnou práci kulturní, civilizační a hospodářskou, a příklon k západu, kde se pěstuje věda. Později dorážela z Ruska nová, Leninova velká idea: diktatura proletariátu.

Toto vše může být dostatečně známo, a nezamýšlíme psát historii. Chceme hledat, je-li realismus platná metoda, jak zkoumat věci a děje, velké současné konflikty mezi demokracií a diktaturou, socialismem a kapitalismem, západní svobodou a neoblomnou východní kontrolou člověka.

Realistické snažení nepřestalo s Masarykem a nezašlo zároveň s jeho realistickou stranou. Slova se změnila, nálada byla jiná, poučení se hledalo v nových filosofických pramenech, ale Masaryk i ti, kdo byli nazváni čapkovskou generací, se přátelsky a srdečně sešli. Realistická tendence zůstala, i když, jak bylo nevyhnutelné, historická podoba realismu odumřela, a realismus vzal na sebe jiné vzezření působením nových myslí. Masarykův realismus byl vybudován v osmdesátých letech minulého století a nesl na sobě pečeť doby. Nikdo by změnu neschválil ochotněji než ministr realismu Havlíček, který učil, že "vždy je třeba dbát okolnosti". Když lidé a okolnosti se změnili, je třeba nalézt novou řeč. Masaryk s porozuměním a snášenlivě se choval k tomu, když některé části jeho teorie byly revídovány a tradiční vzezření realistů bylo novou generací bez listosti opouštěno. Mezi původními Masarykovými následovníky bývali takoví — jichž, jak Dickens napsal — by se člověk na ulici nezeptal, kolik je hodin. Považovali za nezbytno slávit na odív svou vážnost, která bývala k nerozeznání od mrzutosti. Ukládali člověku tíhu. Pěstovali své ctnosti nemilosrdně k jiným a jejich tajná morální policie trvala ještě za Masarykova prezidentství. Jako Marx řekl: "Já nejsem marxista", tak Masaryk býval někdy nakloněn říci: "Já nejsem Masarykovec."

Když Masaryk zakládal realismus, dovolal se náboženství bylo ještě spolehlivý argument. Od té doby síla náboženství ochabla, a mladá generace s realistickým naladěním cítila, že musí argumentovat světsky. Ze svého pojetí realismu vynechala, čím ortodoxní protestantství a puritanismus se odlišovaly od toho, co třeba pokládat za realismus. Smířila realismus s vitalistickými inspiracemi, přidala humor a vyslovovala své argumenty raději žertem nebo pathosem.

Filosofický přínos Karla Čapka stále ještě není oceněn. Lidé čtou jeho romány a povídky, dívají se na jeho hry na divadle, ale většina neví a někteří zapomínají, že začal svou literární dráhu filosoficky, studii o pragmatismu. Bylo to po první světové válce, všechno pudilo k přemýšlení, proč tato katastrofa přišla, proč lidé byli zabíjeni v davech a houfech, města bořena, země ochuzována — proč lidé hladověli. Čapek položil základní otázku: Co je pravda? Lidé se navzájem zabíjeli a byli krutí, poněvadž měli různé pravdy a nebyli v nich zdrženliví, dělali z nich pravdy absolutní, které mají všechna práva.

Podle Čapka všechny pravdy jsou částečné, každá z nich vyjadřuje některou stránku skutečnosti. Ale jaká lidská povaha je, člověk má část pravdy a vyvozuje z toho právo věznit a zabít ty, kteří se drží jiné stránky pravdy. Pravda, která se o sobě domnívá, že je absolutní, bývá nepřítelům života. Čapek vtěloval svou filosofii do svých her, jeho "R.U.R." bylo předvedeno na jevišti v

Anglii, kritikové tam o smyslu této hry rozpředli debatu, a Čapek odpovídal: "Ředitel Domin v mě hře dokazuje, že technický pokrok osvobozuje člověka od těžké ruční práce, a má zcela pravdu. Alchzuit věří, že technický pokrok ho demoralizuje, a myslím, že má také pravdu. Bussman myslí, že jedině industrialismus je schopen obstarat všechny moderní potřeby. Helena se instinktivně bojí celé té nelidské mašinerie a má hlubokou pravdu. Na konec Roboti se vzbouří a mají také pravdu. Toto chce obzvláště zdůraznit: oni všichni mají pravdu, každý z nich má nehlubší důvody pro svou víru a podle svých schopností hledá štěstí pro největší možný počet lidí. Ptám se, zda není možno vidět v nynějším sociálním konfliktu podobný zápas mezi dvěma, třemi, pěti vážnými pravdami a stejně ušlechtilými idealismy? To je nej-dramatičtější element v moderní civilizaci, že jedna lidská pravda je postavena proti druhé lidské pravdě."

Je nyní o padesát let později. Může, snad musí být pokládáno za úžasné, jak, aniž slovo by bylo změněno, Čapekova tehdejší realistická proklamace vystihuje debatu — která se dnes v západním světě vede mezi mladými a starými, radikály a konservativci, filosofy a prostými lidmi, bohatými a chudými. Jen komunisté se drží stranou této debaty, trvají na tom, že jejich pravda je absolutní a s ničím jiným nesrovnatelná. Pochyby o tom považují více méně za trestný čin.

Mezi mezníky, jež vedly k "Pražskému jaru" a k "humanismu s lidskou tvář" — vždy jsme považovali za nejdůležitější hospodářsko-filosofické pojednání, jež roku 1964 napsal pan Šik. Jeho základní thes byl, že žádná jednotlivá skupina společnosti nemá a nemůže mít celou pravdu, ani ji vidět. Byla to pravděpodobně práce celé skupiny, ale pan Šik ji po-

NAFTA...

(Dokončení z 1 strany)

bude zároveň odpovědí i na otázku další — či diplomacie zvítězila při řešení konfliktu na Středním Východě — zda americká či sovětská. My věříme, že americká, že Sovětský svaz přes veškerou svoji snahu a dodávky zbraní arabský svět nezískal. Konечné slovo o míru na Středním Východě bohužel však ještě vysloveno nebylo.

ZDRAVÝ ROZUM A WATERGATE

New York Times přináší zprávu, která svědčí o tom, že americká veřejnost je nejen unavená Watergate — ale že je jí na vyšetřování aféry ledacos podezřelé. Podle NYT, jeden z členů senátní watergateské vyšetřovací komise, demokratický senátor z Havaje Daniel K. Inouye musel na besedě s vysokoškolskými a profesory Tulanské university přiznat, že komise dostává rostoucí počet dopisů, v nichž ji veřejnost obviňuje, že se spojila s liberálním tiskem za účelem zničení prezidenta. Řada členů této komise byla v počátcích u televizního diváctva oblíbená, teď však už veřejnost začíná být znechucena nekonečností vyšetřování, které nevede k žádným konkrétním výsledkům.

Čapek v Gori

S velkým úspěchem uvedlo městské divadlo v Gori, Gruzinská SSR, dnes už klasickou hru Karla Čapka Bílá nemoc.

depsal. Je nyní ovšem v exilu. Poslední odpověď, kterou režim mu dává, je ta, že pan Šik je playboy. Příště budeme mluvit o tom, že Čapekův relativismus je pokračováním v realismu, a jak realismus musí jednat s jednotlivými politickými problémy.

SLOVAK GYMNASTIC UNION

SOKOL

of the United States of America

THE FIRST SLOVAK SOKOL SOCIETY in the U. S. A.
OFFERS YOU:

- MANY FRATERNAL BENEFITS
- COMPLETE LIFE AND ENDOWMENT INSURANCE
- MORTGAGE PROTECTION INSURANCE
- SUMMER PHYSICAL FITNESS CAMPS
- RECREATIONAL ACTIVITIES IN OUR HALLS

DON'T WAIT — JOIN NOW!

WE ARE HERE WHEN NEEDED

276 Prospect Street, East Orange, N. J. 07017

(Area Code 201) 674-0280

ANDREW VENGLARCHIK, JR.
President

JOHN SOPOCI
Secretary

Kanad'an Gadfly Gordon Sinclair, osobnost torontské televize a radia měl v loni v červnu v radiu proamerický projev. Úspěch byl tak veliký, že Mr. Sinclair natočil projev na desku. Uveřejňujeme část textu: "... mohu jmenovat pět tisíc případů, kdy Američané závodili v pomoci cizincům v neštěstí. Můžete mi jmenovat aspoň jeden případ, že někdo pomohl Američanům v nesnazi? Američané jsou nejštědřejší a snad nejméně ocenění lidé na celé zemi. Mluvíte o skandálech, Američané ty svoje vyložili do výkladu, aby se každý mohl podívat ... Východní vědí ze všeho!"

Obrodný proces a umění

Oficiální československá propaganda vymyslela už řadu verzí o přípravě a průběhu takzvaného obrodného procesu v druhé polovině 60. let.

Ted' vznikla teze nová. Jeden z pilných rozhlasových glosátorů kulturního dění přispěl se svou trochou do historizujícího mlýna a napsal: "Přibližně od roku 1963 to byla právě beletrie, literární a další umělecká tvorba, která postupně krok za krokem zprvu pokusně a o jediné, později však systematicky a programově připravila pozice pro nástup protisocialistických a protisovětských sil." Jako důkaz se uvádí film "Všichni dobří rodáci" a takzvaná poezie vědního dne, propagovaná kdysi literárním časopisem Květen.

Je pravda, že umění vcelku i jednotlivé umělecké dílo může mít a také má jistý společenský účín. Kultura a umění ve svých nejruznějších podobách se zjevně podílela a podílí na vývoji člověka už po dlouhé věky. A každý pocítil ve svém životě mnohokrát, jak mocně na něho zapůsobil ten či onen umělecký projev. Ale že by beletrie a umělecká tvorba aktivně formovala politické hnutí a připravovala průběh epizodních společenských zvratů — to by asi citovaný publicista těžko dokazoval.

Skutečnost je taková, že československé umění a vlastně celá oblast kultury se v 60. letech začala zjevněji než předtím zbavovat neinspirativního krunýře ideologických dogmat. Ve větším počtu se projevila probuzená a povzbuzená tvůrčí aktivita bohatých a dosud nevyužitých sil. Vznikala umělecká díla, která vzbuzovala veřejný ohlas — podněcovala di-

skuse a citelně aktivovala uspané občanské vědomí. A mohla také přiměřeným způsobem konkurovat umělecké produkci zahraniční, a to jak východní, tak západní. Po dlouhá léta zastupovalo umění jiné duchovní disciplíny — především společenské vědy. Jejich svobodný rozvoj nebyl v podmínkách dogmatického dohlížitelství možný. Proto se mnohý problém provalil teprve v jakési druhotné, metaforické podobě v té či oné knize nebo divadelní hře. V druhé polovině let 60. se rozčeřily i stojaté vody společenskovedních oborů; diskutovalo se na hřišti k tomu příslušném.

Ovšem ani 60. léta, ba dokonce ani rok 1968, se nevymanil z rámce počátečního stádia reformního úsilí. Leccos podstatného i tehdy zůstalo tabu. A zde by mohl zpočátku citovaný autor najít důvod, proč lidé tak živě reagovali například na film "Všichni dobří rodáci."

Z filmového plátna k nim najednou promlouvala nikoli státně-zdeňřední historiografie, ale lidový vypravěč, který líčil osudy lidí tak, jak je lidé v hledišti znali. A protože už to v té době (bylo to až koncem roku 1968 či počátkem roku 1969) zase vyjadřovalo na delší "temno", byla reakce o to vzrušenější. Minulost se tu promítala do tušené budoucnosti. A bohužel to byla téměř doslova pravda.

Umění — abychom vše stručně shrnuli — nemá sílu ke společenským převratům. Umění může mít sílu k probuzení, k povzbuzení, k potěše lidského ducha. Ale pouze tehdy, když se mu nesvazují klídky.

M. SCHULZ

Západní rozhlas a Východ

Otázka svobodnější výměny lidí, myšlenek a názorů kraje má-moždinou úlohu v současném úsilí o snížení napětí v Evropě. Jediným efektivním způsobem šíření informací do Sovětského svazu a zemi východní Evropy zůstává prozatím rozhlas. Do známé britské revue Surveys, věnované převážně vztahům Západ — Východ, napsal o tom zajímavou studii Maurice Latze, dříve vedoucí redaktor zahraničního vysílání britského rozhlasu. Na pokračování vás seznámíme s jejím obsahem.

Na začátku je úplný překlad historiky, kterou v dubnu 1969 tiskl sovětský satirický časopis Krokodil. Popisuje se v ní jakási spiritalistická seance v zahraničním vysílání britského rozhlasu, které se účastní vedoucí pracovníci a členové východoevropské redakce. Vyvolávají se v ní duchové, jako na příklad lord Haw-Haw, který působil jako pronacistický propagandista za války z Berlína, a dávají rady a instrukce jak se má vysílat a jak se mají říkat polopravdy.

Sovětský autor se snaží snížit vysílání britského rozhlasu zmínkami o nacitech a Goebelsovi. Má starosti také s účinkem, který má zahraniční vysílání svým zpravodajstvím o událostech v Československu. Především však podává důkaz, jaký význam zahraničnímu vysílání přikládá sovětská vláda. Předpokládá například, že čtenáři znají důvěrně jména pracovníků ruského vysílání BBC. Je to něco podobného, jako kdyby britský satirický časopis Punch nebo americký New Yorker přinesl satiru, která si dělá legraci ze jmen pracovníků anglického vysílání z Moskvy. To je ovšem nepředstavitelné.

Latze pak píše, že nejdokonalejší ilustrací významu — jaký přikládá sovětská vláda zahraničnímu vysílání je jeho rušení, které má znemožnit, aby tyto relace zaslechli posluchači v Sovětském svazu a východní Evropě. Historie rušení je poučná a zajímavá, neboť představuje přesný barometr vztahů Západu a Východu. Rozsáhlé rušení zahraničních stanic započalo se založením kominformy, s komunistickým převratem v Československu a vrcholilo v období velkých východoevropských čistek — berlínské blokády a korejské války.

Jeho technika spočívala v úsilí pokrýt rušením velkou oblast ze silných krátkovlnných vysílaček prostorovou vlnou a jako doplněk se používalo slabých vysílaček s povrchovou vlnou, které měly znemožnit příjem zahraničního signálu ve velkých městech. Podle amerických odhadů bylo v provozu asi 2000 rušiček. Náklad na jejich provoz byl velmi vysoký, značně vyšší než například náklad celého provozu zahraničního vysílání britského rozhlasu. Sit' se rychle rozšířila po celém sovětském bloku, přičemž silné sovětské rušičky stanic podporovaly místní rušičky úsilí v jednotlivých zemích. Rušení nemělo nic společného s obsahem po-

řadu. Začalo s počátkem vysílání a končilo s jeho závěrem. Západní diplomaté a rozhlasoví pracovníci proti tomu často protestovali. Narušovalo totiž rozhlasový provoz všeobecně a odporovalo mezinárodním rozhlasovým konvencím. Odpovědi byly mnohotné. Zahraniční vysílání prý pomlouvá a uráží sovětský lid. Při jedné příležitosti známý sovětský žurnalista Jurij Žukov citoval jako argument proti západnímu vysílání poznámku, kterou utrousil Chruščov, když viděl ve Spojených státech film Can-Can, že je vulgární a nevhodný pro děti. Tento postoj — dětem nepřístupno — byl samozřejmě krajně urážlivý pro sovětské posluchače. A sovětské úředníky, kteří nebyli za rušení odpovědní, (to provádí státní bezpečnost na základě příkazů politbyra) — se často nechili do sporu, když se na nich žádalo vysvětlení. Konec konců rušení bylo hlavním příznakem porážky v debatě. Chruščov, který byl přesvědčen, že musí vyhrát každý spor, byl v tomto ohledu obzvláště citlivý. Je známo, že se o rušení osobně zajímal.

První zlom nastal v roce 1956, když Chruščov a Bulganin navštívili Británii. Rušení ruského vysílání BBC přestalo v okamžiku, kdy vkročili na anglickou půdu a obnovilo se o šest měsíců později, když studenti moskevské university vyvěsili na nástěnkou zprávy britského rozhlasu o maďarském povstání. Ve stejné době demonstranti v polské Poznani zničili místní rušičky stanic a Gomulka pak rušení zahraničního rozhlasu zastavil. Poláci zjistili, že ušetřili sumu, která se rovnala nákladům na celé jejich domácí vysílání a elektřinu pro město střední velikosti.

Další přestávka v rušení následovala po návštěvě premiéra McMillana v Sovětském svazu v roce 1959. Došlo při ní ke kulturní dohodě, která zahrnovala i klauzuli o normalizaci rozhlasových styků. Rušení bylo obnoveno po sestřelení amerického průzkumného letadla U-2 nad sovětským územím — ale v nové a zajímavé formě. Bylo nyní výběrové. Používalo se při jakékoli zmínce, která byla v ruském vysílání BBC v rozporu se sovětským oficiálním stanoviskem, zejména při každé zmínce o Chruščovovi. V průměru bylo rušeno asi 30% ruského vysílání, ale v době, kdy ztroskotala schůzka na nejvyšší úrovni v Paříži — až 80%. Toto výběrové rušení pro-

střednictvím silných vysílačů bylo značným technickým úspěchem, bylo však nevyhnutelně méně účinné, než předcházející způsob celkové ho rušení.

Další, nejdelší přestávka v sovětském rušení přišla v červnu 1963. Tehdy navštívil Anglii generální ředitel sovětského rozhlasu Charlamov, blízký druh Chruščova — a vysvětlil, že rušení přestalo, protože bylo neúčinné. Sovětský posluchač, vskutku odhodlaný poslouchat, mohl obejít rušení, když opustil centrum města, nebo poslouchal na některé vyšší frekvenci, volně pro monitorovací účely — anebo konečně, mohl-li poslouchat v nějakém jiném jazyce, například v angličtině. Ve svém Prvním kruhu Solženicyn vypráví, jak už v roce 1949 mohli němečtí zajatci rozšiřovat zprávy po táboře, když poslouchali britský rozhlas v jejich vlastní řeči. Rušení bylo dále technicky nevýhodné i pro sovětský rozhlas, protože často zasahovalo i sousední frekvence. Tak se jednou stalo, že bylo rušeno i sovětské zahraniční vysílání, které právě vysílalo Chruščovův projev.

Ostatní východoevropské země následovaly sovětský příklad — Rumuni jako první, Bulhaři jako poslední. Pak bylo asi pětileté období poměrného klidu v éteru, kdy se nerušila vysílání BBC a Hlasu Ameriky. Pokračovalo jen úplné rušení rozhlasové stanice Svobodná Evropa a rádia Svoboda, které vysílá 24 hodin denně v ruštině a v jiných sovětských jazycích. Toto období smíru náhle skončilo při sovětské invazi do Československa v srpnu 1968. Pouze jeden ruský pořad BBC se zprávou o invazi a komentářem prošel nerušen, pak bylo úplné rušení obnoveno. Následovaly ostré útoky v sovětském tisku proti západním rozhlasům, obviňující je ze špionáže a podvratné činnosti v Československu.

Sovětský svaz nyní ruší vysílání v sovětských jazycích nejen rozhlasové stanice Svoboda, ale také rozhlasu lidové Číny a Albánie. Poslední oběti je od léta 1972 Hlas Izraele. Rušena nejsou ruská vysílání francouzského, švédského a kanadského rozhlasu, která se vyhýbají všem polemickým materiálům. Ačkoli starý hrubý rušičí hluk se stále provozuje, rušičí technika byla poněkud zjemněna. Na frekvenci zahraničních stanic se pouští zároveň program silné sovětské rozhlasové stanice Majak. Tato metoda rušení je přesnější a méně zasahuje sousední frekvence, je však také méně účinná. Mimo Sovětský svaz, Bulharsko je jako obvykle nejčilejší v sledování sovětského vzoru. Ruší vysílání

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá ústková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

Kyselé hrozny

Karel Jezdinský

Československý rok 1968 stále straší pravověrné. V Praze uspořádal ústav marxismoleninismu sympozium o čs. zkušenostech s revizionismem. Přirozeně za účasti sovětských odborníků. A časopis Život strany perem Jaroslava Kučery upozornil stranické kádry na novou dimenzi ideologického boje. Vymyslel pro ni termín "sociologická propaganda". Shrňme stručně jeho zábavnou tézi: Nepřátelé za hranicemi a revizionisté uvnitř země počínají s tím, že růst životní úrovně v socialistických zemích bude posilovat sklon ke spotřebě jako základní hodnotě života. Očekávají, že další vývoj půjde cestou tzv. konzumní společnosti a tendence ke konzumu bude napomáhat rozkladu socialismu zevnitř. Sociologická propaganda je prý typickou formou ideologické diverze. Její součástí je propagace západního spotřebního zboží, přepychových automobilů — obleků, nábytku a ledniček, a také zábavné hudby. Náš člověk, který to občas vidí v televizi nebo ve filmu, by mohl propadnout klamu, že západní společnost je dokonalá a mohl by toužit po podobných věcech. Avšak smyslem socialismu není žádná konzumní společnost. Růst spotřeby je sice dobrá věc, ale socialistický životní způsob představuje novou, mnohem vyšší kvalitu. A pak přijdou floskule, které každý už až do omrzení slyšel. Formuje se nový člověk a morálně-politické vlastnosti dělnické třídy, jako je socialistický internacionalismus a kolektivismus, nenávisť k vykořisťovatelům a zotročování člověka, revoluční kázeň, optimismus a vysoký stupeň třídního uvědomění představují vzor profilu socialistického člověka. Neskončí to tedy tak, jak by si revizionisté prý přáli, aby smyslem života byla honba za hmotnými předměty, komercializace kultury a vztahů mezi lidmi. Tak prý to totiž skončilo na Západě.

Jedna pasáž stojí za přesný citát: "Nový člověk" — píše Kučera — "nemá nic společného s buržoasní propagandou hlásaným ideálem spotřebitelského člověka a rozvinutý socialismus s maloměstáckými představami tzv.

konzumní společnosti, vzýváním kultu věcí i povyšováním auta nebo chaty na jediný smysl života. Tyto ideály jsou nejen socialismu cizí,

britského rozhlasu, Hlasu Ameriky a Svobodné Evropy. Pak už se zohraničení rozhlas ruší jen v Československu, je to však rušení polovičaté a nepřilíš důsledné.

(Pokrač. příště)

ale zároveň ochuzují život a mrzačí osobnost člověka, vedou k úpadku společnosti. Právě takovýto ideál propagovaly pravicové a antisocialistické síly v krizovém období."

Liška pokřikuje, že hrozny, na které nemůže dosáhnout, jsou kyselé. Západní průmyslová společnost vsutku do velké míry uspokojila spotřební zájmy člověka, což vedlo a vede k mnoha problémům. Vznikají dokonce problémy z přebytku. Výsledkem však nebyla stagnace společnosti ani její kultury, nýbrž vznik mnoha hnutí a směrů hledajících řešení pro filosofické, psychologické a ekonomické otázky, o nichž nedostatečná společnost nemůže ještě ani poněm. Stačí připomenout kritické proudy v mladé generaci i satirickou tematiku v umění, napadající výstředky honby za spotřebou. Rozumná úvaha i odivná pravda vedou však k názoru, že teprve uspokojení základních a někdy i luxusních potřeb způsobuje jejich odmytologizování. Teprve jejich všeobecná dostupnost a běžnost z nich přestává činit modly. V západní průmyslové společnosti už pominuly časy, kdy automobily, slušný byt nebo cesta k dalekému moři byly znakem vyjimečnosti. Což nevylučuje, že i nadále bude z příčin asi čistě biologických existovat skupina lidí, kteří v rozšiřování a udržování těchto statků budou vidět hlavní smysl života. Už jsou a budou — právem či neprávem — zase na výsměch jiným, kteří více přemýšlejí o čistě přirody, o kulturních hodnotách a o návratu k jízdnímu kolu jako prostředku zdravotnímu i dopravnímu.

Modlou zůstává spotřeba a spotřební zboží především tam, kde mnoho věcí, přijemňujících život je stále ještě dostupno jen v menší míře a kde jejich dosažení je ještě snem milionů lidí. I to je zcela pochopitelné a nemusí to být ještě žádný projev maloměstáctví. Je přirozenou touhou člověka, aby byly v nejlepší možné míře uspokojeny i jeho materiální potřeby, ostatně jen pak se může opravdu plně věnovat i věcem nadčasovým.

Je tu však ještě jiná věc. Únik k spotřebnímu soukromému životu je také znakem odcizení, je to kompenzace pro lidi, kteří se nemohou svobodně zúčastnit na spouštění společenského života. Ačkoli se s tímto jevem setkáváme i v otevřené společnosti, typický je právě pro společnost totalitní, v níž politická, hospodářská a kulturní iniciativa je vyhrazena jen úzké kastě lidí u moci. Právě té, která není schopna uspokojit konzumní zájmy a která není ochotna povolit

občanské svobody. Řeční raději o novém člověku, ačkoliv v prostředí, které vytvořila a udržuje, kvetou především pochybné vlastnosti, jako je přetvářka, kariérismus, sobectví, závist — jedním slovem ono maloměstáctví.

Tu ostatně stačí jen pozorně sledovat režimní tisk, nářky nad pracovní morálkou, alkoholismem, krádežím v závodech, honbou právě za automobily a chatami. Ono rozčilení nad tzv. konzumním socialismem je však v prvé řadě farizejské. Od Chruščovových dob k němu rádi dávají popud sami komunističtí vůdci, kteří si už taky uvědomili, že lidé s plnějšími žaludky jsou spokojenější. A snad lze věřit, že kdyby byli toho schopni, opravdu by rádi kdekomu poskytli auto, byt i chatu, třeba už jen právě proto, aby nemuseli poskytnout také občanské svobody, a aby nevznikaly nebezpečné myšlenky. Jak všechny informace dosvědčují, v tomto směru se i Gustáv Husák snaží a bylo by zpozdilé mu to vytýkat. Západní alkohol a cigarety, kokakola a chatová exploze jsou v jistém smyslu pro režim lepší, než debaty o dělnických radách.

Jenže, proč si potom Jaroslav Kučera dělá z dějin legraci, když píše, že za obrodného procesu byly auta nebo chaty povyšovány na jediný smysl života? Pokud nás paměť neklame, právě tehdy měli naši občané zas jednou zájem o vyšší hodnoty, právě tehdy se nestahovali do soukromé ulity, právě tehdy chtěli řešit i závažné společenské problémy. Pokud nás dnešní fakta neklamou, tak právě dnes zas sbírají po závodech materiál na chaty, v nichž by v bezpečném soukromí mohli být od společenského života totalitního státu — i s jeho ideologií nového člověka — bezpečně daleko.

Listárna...

Prapodivná rada

Posrpnový emigrant M. R., který chce ze Švédska emigrovat do USA, nám píše: "Obrátil jsem se o radu také na dva krajané spolky v USA — Spolek Českých bratří v Texasu a České národní sdružení v Chicagu. Z jednoho z těch spolků mi za čas přišla odpověď, bohužel anonymní. Má prosba byla, zda by mi mohli poradit, kde bych získal pracovní garanci v USA a jestli některý český podnikatel nepotřebuje pracovní sílu v oboru podlahář. Ona anonymní odpověď mi sdělovala, že mou žádost projednali na schůzi, ovšem nevím, na jaké. Psala to žena. Radila mi ta hodná paní, abych se vrátil do Československa, že to je tam dobré, a že prý to bylo správné, když k nám vtrhli Rusové. Bylo prý už na čase, jinak bychom se tam vzájemně byli pomlátili... Já nedovedu pochopit, jak někdo, kdo žije v Americe a ještě k tomu je krajan, může něco takového napsat. To je tedy katastrofa. Jestli ona anonymní paní vychovává své děti nebo své vnuky v duchu svých zkreslených představ, Bůh nás chraň..."

Policajská universita

Tak zvaná lisenkovština — která ovládala sovětskou genetiku tři desítky let od roku 1934 do roku 1964, je v moderní vědě jedinečným případem, kdy diletant, nedouk a vlastně šarlatán diktoval celé jedné generaci badatelů nejen doma, ale dokonce v celém tak zvaném socialistickém táboře. Následky nese východoevropské zemědělství dosud. Menších a třeba jen trpasličích Lysenků poznala věda ve východní Evropě mnoho, a to ve všech oborech, od astronomie, až po zoologii. Každý ústav — fakulta a katedra měly ve svých řadách pracovníky — kteří jako ideologická menšina ovládali vědeckou většinu a bránili ji demagogií, frázemi a politickými intrikami v nezájatém badání.

Postupná obnova tohoto stavu, to je v podstatě pět let tak zvané normalizace naší vědy, která se zanedlouho bude oslavovat s nezbytnými leninskými fanfárami.

Prohlížíme-li seznamy přednášek českých a slovenských vysokých škol, sledujeme, že v nich zase převládá ideologie, jež je teď společná pro celý široký vědecký obzor. Apriorní poučky mají zase přednost před výsledky základního badání, které se

musí přizpůsobovat marxistickému dogmatu, místo aby se marxismus novou vědou omilazoval a modernizoval.

Na druhé straně — alespoň na papíře — glavi však odbornost právě triumfuje, máme katedry a ústavy na kde co a nyní dokonce budeme mít podle zákona Federálního shromáždění z podzimu minulého roku "Vysokou školu Sboru národní bezpečnosti". Jak si nevzpomenout na Haškova "Švejků", co by tomu asi řekl, že už i příslušníci "Sboru národní bezpečnosti, Sboru nápravné výchovy a vojsk Ministerstva vnitra", krátce policajti, budou mít svou universitu, rigorózní zkoušky a podle všeho i doktoráty.

Tenhle humoristický prvek je však jen jednou stránkou věci. Je známo, a potvrdily to mnohé oficiální stranické dokumenty z konce šedesátých let, jak právě policejní aparát a vyšetřovatelé zneužívali u nás v prvních letech komunistické vlády výsledků moderní psychiatrie, psychologie a všeobecného lékařství. Bud' jak bud' vyvolává nově zřízená policejní vysoká škola při nejmenším mnoho otázek.

J. D.

FRANK HOLECEK'S
Czechoslovak Praha Restaurant and Bar
1358 FIRST AVENUE, CORNER 73rd STREET — NEW YORK

Nejmoderněji zařízená a vším pohodlím vybavená restaurace. • Nejjemnější československá kuchyně včetně všech pražských specialit: pečená husa a kachna, vepřová pečeně, svičková a zajíc na smetaně a celá řada dalších specialit. • Importovaný plzeňský prazdroj na čepu. Zvláštní místnost pro soukromé spol. u příležitosti svateb, pohřbů atd. Bar otevřen od 11 dop. do 4 ráno. Restaurace otevřena od 12 dop. do 11 hod. noční každý den. "Special Luncheons" 12 Noon — 4 P. M. Monday to Saturday. • O rezervaci volejte: YU 8-3505 — RH 4-9787

SPORT

Po víc než měsíční přestávce první hokejová liga pokračovala. Výsledky: ZKL Brno-Slovan Bratislava 5:2, Škoda Plzeň-Litvínov 5:6, České Budějovice-Košice 5:3, Chomutov-Kladno 3:4, Pardubice-Kladno 3:3, Sparta-Chomutov 6:1, Bratislava-Pardubice 7:3, Jihlava-Litvínov 6:3, Košice-Ostrava 4:3 — Plzeň-Budějovice 8:2, Kladno-Brno 4:2, TJ VŽKG-Plzeň 5:4, Chomutov-Košice 2:2, Jihlava-Bratislava 9:0, Budějovice-Litvínov 1:1, Sparta-ZKL Brno 6:0.

Tabulka:

1. Sparta	42	23
2. Dukla Jihlava	42	23
3. ZKL Brno	34	28
4. SONP Kladno	31	28
5. CHZ Litvínov	31	28
6. Tesla Pardubice	31	28
7. VSŽ Košice	30	28
8. Sn Bratislava	23	28
9. Škoda Plzeň	21	28
10. TJ VŽKG	20	28
11. M. Č. Budějovice	19	28
12. VTŽ Chomutov	12	28

Předsednictvo Čs. fotbalového svazu pověřilo mužstva Baníku Ostrava, Slovanu Bratislava, Bohemianse Praha a VSS Košice reprezentací Československa v letní mezinárodní fotbalové soutěži o Rappanův pohár (Inter-cup).

Na mistrovstvích Československa v krasobruslení a tancích na ledě v Praze zvíťazili v soutěži mužů Pazdírek z Brna před Pecharem (Praha). Soutěž žen vyhrála Dráhová z Bratislavy před Fívrákovou z Prahy. Mistrovský titul v soutěži sportovních dvojic získal pár Hartmanová — Starec (Brno) a v tancích na ledě zvíťazili sourozenci Skotnickí z Bratislavy před párem Peřtová — Pokorný z Prahy. Tito krasobruslaři budou reprezentovat ČSSR na evropském šampionátu v jugoslávském Zagrebu ve dnech 29. ledna — 2. února.

Severoamerická fotbalová liga NASL byla rozšířena o šest nových mužstev. Vedení NASL udělilo v minulých dnech koncesí Bostonu, San Franciscu, Seattle, Los Angeles, Baltimore a Vancouveru. Ostatní mužstva jsou New York, Philadelphia, Toronto, Rochester, St. Louis, Dallas a Miami. Soutěž v nové rozšířené lize bude zahájena v květnu.

—pza—

AMERICAN CZECHOSLOVAK SPORT CLUB

se zúčastnil minulý týden zimního halového turnaje

German American League. V prvním zápase porazil SC Stamford 5:1, v druhém podléhl FC Brooklyn 0:2. Branky mužstva vstřelili: Kutíl 2, Minčák, J. a L. Campuzano. Oba zápasy hrálo mužstvo s těmito hráči: Kolbasovský, Murin, Minčák, Mihalovič, Kutíl, J. a L. Campuzano. Hano. Výborný výkon našeho mužstva byl i vysoce oceněn v komentářích sportovních novinářů o prvním dnu turnaje.

Šibřinky Sokola New York

Zlatým hřebem rozdozvádné masopustní sezóny v New Yorku byly vždy tradiční sokolské šibřinky. Od prvních šibřinek jednoty v roce 1878 jejich popularita stále stoupala, byly doby, že na ně Sokolovna nestačila a několikrát se odbyvaly v Grand Central Palace na 43. ulici za účasti až pět tisíc lidí. Letošní sokolské šibřinky budou pořádány v Sokolovně na vých. 71. ulici, v sobotu, 23. února. Ráz: "Význačné osoby minulosti" dává neomezenou volbu masek od vzniku našeho světa. Nejlepší masky budou odměněny. Půlnoční scénku předvede dorost jednoty. Taneční sál bude krásně vyzdoben. O hojně občerstvení bude postaráno. Sokol New York vás všechny srdečně a bratrsky zve k účasti.

ČESKÉ ÚSPECHY NA LYŽÍCH

Co Čech, to muzikant, co Vobořil, to lyžař! Dva členové Svazu československých svobodných sportovců v zahraničí, otec a syn Vobořilové, mají výborné jméno v americkém lyžařském sportu. Otec Miloš, čestný předseda Svazu, je trenérem amerického mužstva sdruženářů. Začátkem prosince byl s americkými skokany v Rakousku, kde další Vobořil, syn Michel, trénoval u slavného Sepp Bradla. Po návratu se Michel zúčastnil závodů v Lake Placid. Ve skocích na sedmdesátimetrovém můstku získal druhé a třetí místo. A po dvou letech přestávky (zaviněné zlomeninou klíční kosti) běžel tamtéž 15ti kilometrový závod sdružený, v němž se umístil jako čtvrtý v B. třídě, celkově jako osmý. Začátkem ledna byl druhý a třetí ve skocích v Bear Mountain, NY. Měl také nejdelší skok B. třídy.

V Lake Placid se běhu na pět kilometrů účastnila také česká emigrantka z Chicaga — Jana Hlavatá, která je druhá nejlepší v národním lyžařském mužstvu US.

"Otec" Vobořil se koncem února účastní jako "skokanský" soudce mistrovství světa F. I. S. ve Švédsku. Šéfem soudců je Miloslav Bělohávek z ČSSR...

Českým lyžařům k americkým úspěchům srdečně blahopřejeme.

Co to je "Co to je"

Stranický časopis pro politiku a ideologii Tribuna uveřejňuje už delší dobu rubriku se slibným názvem Co to je. Nejedná se o žádný kvíz ani o koutek pro děti se záhadným rebusem. Redakce tu spíše předstírá, že vysvětluje své malé čtenářské obci — skládající se z drobných i větších kádru — určité pojmy. Jsou většinou z filosofické, politologické či ekonomické oblasti, některé nejsou z žádné oblasti a byly vymyšleny agitátory. Zůstaneme-li u těch reálných, pak se tu třeba hovoří o novotomismu, freudismu nebo zase liberalismu. Společným jmenovatelem těchto výkladů je, že se všemožně snaží tyto pojmy nikoli vysvětlit, ale zatemnit. V použité metodě je pláň otcem myšlenky, zcela běžné je hrubé zkreslování historických a současných faktů. Jednotlivým politickým, filosofickým či ekonomickým směrům připsuje Tribuna názory, které nikdy nezastávaly, činy, kterých se nedopustily. Často to zachází až do směšnosti. Liberalismu připsala například v jeho historii snahu o dohodu s feudály.

V posledním loňském čísle si Tribuna usmyslila vyložit co je tak zvaný sociáldemokratismus. Říkám takzvaný — protože i tento termín patří spíš do sovětské politické hantýrky. Jedná se o teorii a praxi stoupenů demokratického socialismu, hospodářské a politické spravedlnosti. Komunisté jsou, jak známo, zavilými odpůrci tohoto směru — a to tím spíše, že sociální demokraté rovněž vycházejí ze stěžejních zásad Marxova a Engelsova učení a berou tak komunistům v jistém smyslu jejich ideologický monopol. Sociální demokraté se také stali vždy prvními oběťmi tam, kde se komunisté ujali úplné moci.

Tribuna má za úkol tento směr odhalit jako vtlupek všeho zla. Z jejího výkladu se lze znovu dozvědět, že sociáldemokratismus je metodou zanášení oportunismu do revolučního hnutí, že jeho podstata spočívá ve faktické vědomé třídní spolupráci s buržoasií a rozkládání dělnického hnutí. Lze si také přecíst, že "taktickým základem sociáldemokratismu je politika poddávání se živelnosti" — což je věta o bludná nejen svým obsahem, ale i svou češtinou... Nikde ani slovo o slavné historii, ani o současném skutečném programu sociálně-demokratických stran. Tribuna ve zmíněné stati tvrdí ovšem ještě mnoho jiných troufalostí — jako že sociální demokraté redukuje politiku na jednostranný ekonomismus, že u nás byl součástí sociáldemokratismu takzvaný mäsarykismus a nakonec uzavírá, že důsledkem toho ohrožujícího sociáldemokratismu mu-

si být roztržka teorie a praxe, slov a činů, což se prý zpravidla řeší slibováním nereálných perspektiv, odvádějících pozornost. A to je zase charakteristika jako ušitá na úplně jinou stranu — třeba na tu, která vydává Tribunu.

Tolik zbytečného nepravdivého balastu musí tedy obcházet prostý fakt, že sociální demokraté jsou pro socialismus i pro demokracii, že na rozdíl od komunistů nechtějí, aby se za sociální reformy muselo platit ztrátou těžce dobytých občanských práv a svobod, že jsou pro parlamentní demokracii. Tedy pro to, co u nás — jak si Tribuna na jiném místě

téhož čísla libuje — nemáme. Tento směr však měl a má u nás velkou popularitu, jak to ostatně dokázal i rok 1968. Jednou ze zásad obrodného procesu bylo, že skutečná demokracie není možná bez socialismu, ale také že skutečný socialismus není možný bez demokracie.

Tribuna má všechny důvody fakta přehlížet či zatemňovat a to nejen v případě sociální demokracie. Je možno si položit zábavnou otázku: Co je to rubrika "Co to je" v časopisu Tribuna? Odpověď je prostá: Naivní pokus množstvím frází, chybných cizích slov a vyložených lží špatně popsat co to, které ono — není. K. J.

Obchod s energií

Zásobování energií je dnes jedním z nejaktuálnějších světových témat. Ani Československo není z nejménějšího vývoje vyňato. Trpí — to ovšem už dlouhá léta — především nedostatkem elektřiny, pro jejíž výrobu nemá dostatek moderních kapacit. Přitom ovšem dodalo v posledních letech především do Asie a do Afriky 53 elektráren, z toho nejvíce do Indie a do Iránu. To vše na základě dlouhodobých úvěr s nejnižšími úrokovými sazbami, které mají zaručit, že politicky důležité pro Moskvu skutečně vezmou. Teď ovšem na tento "obchod" doplácí čs. hospodářství. Čerstvý příklad: Československo poskytlo Iránu v r. 1969 vysoký úvěr na nákup investičních celků: o něco menší kredity dostaly v r. 1972 Irák a Albánie. V důsledku světového zdražení ropy, kterou tyto země z největší částí úvěr splácují, se stane, že Československo od nich dostane přibližně necelou třetinu množství, jež původně očekávalo. Zbytek bude třeba koupit buď v těchto zemích nebo jinde za další

devizové prostředky. Neboť — a tady dochází k dalšímu zajímavému vývoji — Sovětský svaz, o němž propaganda stále říká, že zabezpečuje Československo před důsledky světové energetické krize, pokrývá už jen tak tak žádanou spotřebu východního bloku. Podle statistik těží už jen o 5% víc ropy než je třeba. Proto Moskva nabádá "spojenecké země" — aby se staraly o nové zdroje. K nim patří i plánovaný jaderný ropovod, který má být dlouhý 700 kilometrů a vést z přístavu Rjeka do Madarska, odkud se bude nafta rozvádět už hotovým ropovodem "Družba" do dalších východních zemí. Stavbu a provoz ropovodu mají kromě Jugoslávie a Československa spolufinancovat Maďaři, Rumuni a Poláci. Počítá se s tím, že ropovodem bude proudit hlavně arabská nafta, dovezená tankovými loděmi do Jugoslávie. Roční výkon ropovodu má být 240 milionů barelů, přičemž Československo (stejně jako Maďarsko) odebere z tohoto množství 35 milionů barelů. Za současnou situace jde o investici dlouhodobě nepochybně hodně nákladnou.

Zimním sídlištěm labutí

Je už po několik let soutok Volyňky s Otavou ve Strakonici. Přilétají sem s příchodem větších mrazů z některých jihočeských rybníků a rok od roku jejich počet roste. Letos jich tu najdete už třicet.

Špalíček slouží dál

V rekonstruovaném Špalíčku v Brně, cenné památce, kterou lze srovnat se Špalíčky například v Chebu nebo Jihlavě, budou mimo jiné umístěny kanceláře Krajského střediska památkové péče a Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů.

7 milionů turistů

Za prvních 9 měsíců tohoto roku navštívilo Československo 7,300,000 lidí ze zahraničí, z toho 6,650,000 z východních zemí t. j. 86,1%. Počet čs. občanů na cestách poněkud poklesl: do "socialistických" států vyjelo 1,600,000 občanů, do "kapitalistických" jen 150,000, tj. pouze necelých 9% z celkového počtu.

Do světa...

44 mezinárodních veltrhů se letos zúčastní čs. akciová společnost pro zahraniční obchod Centrotex. Představí se v pětadvaceti státech tří světadílů, mimo jiné také ve Francii, NSR, Británii, Finsku, Itálii, Japonsku, Indii, Alžírě, a Sýrii.

Rusové ve Švýcarsku

Deset tisíc Švýcarů a Švýcarek navštíví ročně Sovětský svaz. Do Švýcarska se za tu dobu podívá jen 300 sovětských občanů. Jak se chovají při takové návštěvě? Čeho si všimají, co se jim líbí? O tom přinesl zajímavou reportáž švýcarský čtrnáctidenník pro ženy ELLE. Reportérka se vydala za skupinou sedmnácti sovětských knihovnic do Ženevy, kde turistiky svůj zájezd po Švýcarsku končíly: předtím navštívily Bern, Lucern, Curych, Basilej, Bernskou vysočinu a Lausanne.

Z profesionálního zájmu je cesta vedla především ženevskými knihovnami. Ženevští knihovníci vyšli kolegyním vstříc. Jeden z nich uspořádal malou výstavku předmě-

tů, připomínajících Lenina: Leninův podpis, jeho obraz, jeho rukopis. Lenin se totiž na počátku války zdržoval nejen v Curychu, ale i v Ženevě. Knihovnick ukázal sovětským návštěvnicím místo v čítárně, kde pravděpodobně Lenin sedával, pak položil na stolek knížky, které si

Vladimír Iljič vypůjčil naposledy. Sovětské knihovnice se s povinnou úctou na tyto relikvie dívaly, a když hned knihovnickovi nenapadlo jméno muže, který se za Lenina zaručil, aby mohl knihovnu navštěvovat, napověděla mu je skupina sborem jako poslušné zákyně.

Když přijely do Švýcarska — roku 1965 — první výpravy sovětských turistů — držely se úzkostlivě a nedůvěřivě pohromadě jako hej-

no kuřat kolem své vedoucí. To se od té doby změnilo. Pohybují se cizím městem samostatněji, zvláště večer, kdy se v trojicích odvažují k návštěvě biografu: oblíbeny jsou u nich filmy Felliniho ba dokonce filmy pornografické a z Divokého západu; 80 franků, které na celou cestu jako kapesné smějí ze Sovětského svazu vyvézt v západní valutě, utratí za biografy a samosebou — za suvenýry. Jejich záliby se však od roku 1965 nezměnily: kupují si především čokoládu, žvýkačky, brýle proti slunci a deštníky. Aby ušetřili na stravě, jídávají na svých pokojích v hotelu sušené ryby, které se jim podařilo propašovat a zapíjejí je vodkou z láhve, kterou před celníky ukryli mezi prádlem.

Létající ambulance

Švýcarská letecká záchranářská služba se může pochlubit opravdovou raritou: jako první na světě vlastní ambulanci tryskové letadlo. Když na veřejnost pronikla zpráva o jeho koupi, vyskytli se nedůvěřivci a šetrní lidé, kteří se ptali, zda bylo opravdu nutno vydat za nemocniční tryskáč čtyři miliony franků, když organizace má k dispozici dostatek jiných letounů a vrtulníků. Ti nedůvěřivci tvrdili, že si tak rychlou záchranu budou moci dovolit jen příslušníci horních deseti tisíc. Z omylu je usvědčí pohled na listinu, na níž jsou zaznamenána nasazení tohoto letadla. Vezmeme si třeba loňský 13. květen:

První let vedl z curyšského letiště v Kletenu do španělského města Santiaga, kam letoun převážel španělského dělníka, pracujícího ve Švýcarsku. V zápalu transportoval náhle onemocnělého švýcarského turistu z Normandie domů. A večer dopravil ambulanci tryskáč jednoho pacienta z Barcelony do Paříže. Dohromady utělil onoho dne 6080 kilometrů. Toto letadlo není k službám jen finanční smetánce, ale naopak dopravuje pacienty všech vrstev a každé národnosti; používá se ho však jen na velké vzdálenosti. Je důležité zvláště v době kvetoucí turistiky, kdy cestující onemocní náhle v cizině;

tehdy často záchrana spočívá právě v rychlé dopravě do tuzemské nemocnice. Až dosud se v takových případech muselo letadlo najmout, ale na jeho palubě nebylo zařízení k nouzovému ošetření pacienta.

Ambulanční "džej" naproti tomu je pro dopravu chorých přímo ideální. Dosahuje rychlosti 780 kilometrů v hodině, může letět asi dva tisíce kilometrů, aniž potřebuje tankovat. Může dopravovat až tři pacienty najednou a je v něm dost místa i pro ošetřující tým. Protože vystoupí až do výše 14 kilometrů, letí mimo dráhu normálních dopravních letadel. Na letištích má přednost a dostane všude v Evropě ihned povolení k přistání. Samosebou tak daleké lety něco stojí: třeba z Marseille do Curychu 4 tisíce franků, což je o devět set franků více než stojí let normálního vrtulového letounu. Dráhu však urazí za poloviční dobu. Za transport musí pacient ovšem zaplatit, avšak nemá-li dost peněz, může být cena snížena, nebo dokonce náklady převezmou dobročinné organizace.

Nejen sám nákup ambulanci tryskové letadlo vzbudil pozornost tisku, ale i jeho pilot, či vlastně piloika. Letoun totiž řídí 34tiletá Ursula Hedingerová. Před časem se ucházela o místo pilota u švýcarské letecké společnosti Swissair, ale tam jí nedůvěřovali a odmítli ji — třeba má 22 různých pilotních průkazů. Není tedy řídí nemocniční tryskáč křížem krážem Evropou a nalétala v něm už přes 3000 hodin. Započítala se výtečně do práce Švýcarské letecké záchranářské služby, která vykonává brdé výkony: od března 1970 do května 1973 zachránila nebo přemístila skoro 6 tisíc pacientů.

Sto možností

Kdežto do takzvaných kapitalistických států (k nimž v šs. měřítku patří také Jugoslávie) se dostane i letos sotva pět procent žadatelů, přibývá turistických možností v "hateřských" zemích, např. v Sovětském svazu. Pro letosek chystá Československo sítvku všelijakých tras po SSSR, také na Kavkaz, do Pekaří, Střední Asie atd. Dohromady ztráví letos dovolenou v socialistických zemích skoro čtvrt milióna československých občanů.

Krajanský oznamovatel

V INDEXU

právě vyšla nová kniha Arnošta LUSTIGA: "ULICE ZTRACENÝCH"

Knihu, stejně jako všechny ostatní publikace Indexu, je možno objednat na adrese

INDEX, 5 Köln 41, Postfach 410511, West-Germany

Máte zájem o nové knihy vydané v ČSSR?

(též Klub čtenářů, Máj a další edice)

Pište si o nabídkové listy na adresu:

INTERCLUB, 6 Frankfurt/M. 61, Birsteiner Str. 27, West-Germany.

Víte, že

REZNICTVÍ A UZENÁŘSTVÍ JOSEF ČURDA, MARGARTENSTR. 11

... je jen 206 m od nádraží Selnau ... vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit ... rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkou výhodnou cenu) ... při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí ANTONIN ZETEK, Illnauerstr. 24, 8307 Effretikon,

tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. PISOFT, společník fy: AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich,

tel. 01-62 14 55.

poradce pro čl. právo

4000 Basel, St. Alban-Talstrasse 19

Tel. 061/42 86 95

Porady písemně nebo ústně po telef. dohodě.

SOKOL ZURICH

pořádá v pořadí již 3. reprezentační ples dne 9. února 1974. Je zajištěn větší sál ve "Spiergarten" v Altstetten. Blíže informace sdělí sestry Dagmar Koblasová na tel. 01/88 78 79 a Marie Mařasová na tel. 01/91 35 29.

Pražská doprava

Stále znovu a znovu se objevují problémy s organizací dopravy v hlavním městě Československa. Jde tu samozřejmě o kombinované dědictví nerozhodnosti pražských radních počínaje počátkem tohoto století. Neboť už z tehdejší doby lze nalézt návrhy na perspektivní řešení dopravních otázek — včetně nutnosti přesunu hlavních tras hromadné přepravy pod zem. To bylo jasné i přes potíže se složitějším terénem, daným v Praze především kopcovitostí území: na malém místě jde často o výškový rozdíl až 200 metrů. Teprve dnes se začínají tyto základní problémy řešit stavbou metra, která je ovšem teprve v počátku. Letos v létě má být uvedena do provozu první část jedné linky podzemní dráhy. Doprava na povrchu — především automobilová — však musí pro další léta počítat jednak s celkovým zhoršením průjezdnosti vzhledem k rychlé stoupajícímu počtu aut, jednak s potížemi, vznikajícími se stavbou metra. Pro letošek se bude např. omezovat doprava v dolní části Václavského náměstí. Kvůli stavbě stanice pro trasu A pražského metra se budou bourat dvě

budovy: Dům hedvábní (dříve "lyonského") a rohák u tzv. Myší díry, v jehož přízemí dnes sídlí "Mařasova kultura". Tady — stejně jako v Chotkově sadech — bude nutno postavit čtverci věže a prozatímni konstrukci pro tramvaje. Obdobná situace nastane i v okolí Hlávkova mostu. S vážnými problémy je prý třeba počítat i na třídě Obránců míru (dř. Belcrediho), v prostoru náměstí Míru na Vinohradech, u Dejvického nádraží a na náměstí Říjnové revoluce (dř. Vítězná). Pokud jde o řízení povrchové dopravy zvyšuje se počet signalizačních zařízení: před dvěma roky bylo v Praze v provozu pouze 80 světelných signálů, dnes už je jich 174. Teprve v budoucnosti se budou zřizovat automatická centra, odkud bude možno s pomocí televize operativně řídit dopravu. Navíc Praha také teprve začíná se zjednosměrnováním ulic, takže se až po tomto opatření počítá s možností tzv. zelené vlny. Plánuje se — bez určení data — budování velkokapacitních vozovek, včetně vnějšího dopravního okruhu. Celková délka: skoro 200 km. Náklady: 22 miliard korun.

Češi ve Vídni

Lidé se zabývají nejrůznější činností. Tak třeba kohosi napadlo prostudovat Heroldův adresář Vídně z roku 1965 — který obsahuje 737.350 rodinných jmen — a hledat v něm jména česká. Z toho vznikla a ve vídeňském nakladatelství Holzhausen vyšla "Dokumentace o českých rodinných jménech ve Vídni". Bylo zjištěno, že 198.110 vídeňských občanů — to je 27% — je nositelem českého jména. V knize se uvádí celkem 14.350 českých rodinných jmen. Z těch nejzajímavějších uvedme: 2.020 Nováků, 1.628 Svobodů, 1.310 Dvořáků, 1.122 Novotných — 1.000 Procházků. Je zajímavé, že v některých dvojicích jmen se — stejně jako na samotném českém území — udržuje převaha zdrobnělin: tak vedle 163 Sedláků žije ve Vídni 465 Sedláčků, vedle 35 Zajců 129 Zajčků, 283 Vlčků převládá nad 110 Vlky, 216 Matoušků nad 99 Matouši. Další zjištění: 33% všech českých rodinných jmen vídeňských občanů tvoří

křestní jména a jejich zdrobněliny. Například: Karlik — Karliček, Pavel, Pavlík, Pavlíček a podobně. Pro srovnání: v mnichovském telefonním seznamu se dá stále ještě najít skoro 200 Nováků (i když v různém pravopisném provedení), ale už jen 20 Procházků a 10 Novotných; o na 50 Svobodů 25 Dvořáků — ovšem taky v různé podobě.

Sto možností

Kdežto do takzvaných kapitalistických států (k nimž v šs. měřítku patří také Jugoslávie) se dostane i letos sotva pět procent žadatelů, přibývá turistických možností v "hateřských" zemích, např. v Sovětském svazu. Pro letosek chystá Československo sítvku všelijakých tras po SSSR, také na Kavkaz, do Pekaří, Střední Asie atd. Dohromady ztráví letos dovolenou v socialistických zemích skoro čtvrt milióna československých občanů.

ÚSPĚCHY NA POLÍCH...

Kromě jiného byl tenthle rok rokem neobyčejně zemědělské konjunktury ve Spojených státech. Čistý příjem v zemědělství vzrostl o 22 procent nad loňský rekord. Úroda a produkce byly také rekordní, ale stejně tak ceny zemědělských výrobků, vyhnané nahoru nejen omění velkými nákupy Ruska, ale také Japonska a jiných zemí, a celkovou rostoucí světovou poptávkou po obilí a krmivech.

Amerika je teď největší světový exportér hlavních zemědělských produktů. Ve Spojených státech se pěstuje padesát procent veškeré pšenice, co na světě roste, 66 procent veškeré kukuřice, a 80 procent sojových bobů. To všechno, spolu s velkými sklizněmi tabáku, bavlny, brambor a všech ostatních zemědělských plodin, se pěstuje na pouhých třinácti procentech celkové plochy Spojených států, a pracuje na tom pouhých pět procent jejich obyvatelstva.

Americké zemědělství tedy není jen úspěchem letoška, i když letos se o něm hodně mluvilo, ale vlastně úspěchem všech dob: zemědělská výroba se ve Spojených státech zdvojnásobila během posledních padesáti let, a nyní každý Američan, zaměstnaný v zemědělství, vyrábí potraviny pro dalších čtyřicet lidí. Většina výroby je nyní soustředěna na zemědělské podniky střední velikosti. Velmi malé farmy, ty s hodnotou roční výroby 2,500 dolarů nebo méně, představují jen dvě procenta celkové zemědělské produkce; a přibližně stejně tak také mamuti zemědělské podniky, tak řečené agribusinessy, s roční produkcí v hodnotě 100,000 dolarů a víc.

Klíčem neobyčejně vysoké produktivity amerického zemědělství je z velké části mechanizace. Už v sedmdesátých letech minulého století se jednomu tehdejšímu kronikáři kalifornský farmář chlubil, že s pomocí žacíích strojů a mlátiček dostane obilí s pole do skladišť v San Franciscu za pouhých čtrnáct dní. Dnes to už nejsou dny, nýbrž často jen hodiny. Ačkoliv přímo na polích a na rančích pracuje jen necelých pět procent americké pracovní síly — třj a půl milionu lidí z osmdesáti milionů, — za každým z těch, co pracují přímo v zemědělství, jsou tři další, kteří mu vyrábějí stroje, pohonné látky, pneumatiky, chemikálie a tak dál. Jako přibývá rodin s dvěma auty v garáži, přibývá zřejmě i zemědělců s dvěma traktory v garáži.

Traktorů je teď jednou tolik, co lidí v zemědělství přímo pracujících: sedm milionů. A nákup zemědělských strojů vzrostl letos o třetinu.

V Americe se také neustále vynalézají další a další stroje, které nahrazují kdejaké lidské úkony. K nejposlednějším patří mechanické česáče třesní a sklizečky tabáku a bavlny. Ale vynalézají američtí farmáři si pro své účely převzali a přizpůsobili i mnoho přístrojů z jiných sfér a oborů: jahody a borůvky se sklízí hasičskými stříkačkami; dobytek na rančích se luxuje vysavači práchu, aby byl zbaven špíny a klíšťat. Policejní radio a vojenská signálová raketa se užívají při žních, které se na velkých láněch Středního Západu podobají téměř dobře plánovaným vojenským operacím: teamy obrovitých kombajnů vyjedou do polí, — několik na jeden lán, — spolu s flotilou nákladů a

s kohortou údržbářů. Předák farmy to všechno řídí polícejním radiem jako vrchní velitel: diriguje nákladáky ke kombajnům, které signálními raketami dávají na srozuměnou, že se tam může nakládat, a posílá mechaniky okamžitě tam, kde se nějaký stroj porouchal. Sklízí se na směny nepřetržitě čtyřicet hodin denně.

Kromě mechanizace ovšem druhým tajemstvím úspěchu amerického zemědělství je instituce zvaná "county agent", jejíž pomocí se všechny nejnovější vynálezy a zlepšováky agronomů a laboratorů dostanou rychle až na nejzapadlejší farmu. "County agent" neboli "okresní agent" byl původně jeden zaměstnanec ministerstva zemědělství, který radil

farmářům na okrese. — je to instituce stará už skoro padesát let. Ale dnes "okresní agent" de facto je celý team odborníků na nejruznější fáze zemědělské výroby, jímž místní zemědělci telefonují, kdykoli potřebují radu s čímkoli. A tyto odborníci za nimi také přímo jezdí na farmy. Instituci "county agentů" zanesli Američané i do méně vyvinutých zemí. A v Jižní Vietnamu na př. s jejich pomocí za čtyři roky zdvojnásobili sklizeň rýže. V Missouri si místní Zemědělské sdružení zavedlo samo svou centrálu o dvaceti odbornících, kteří jsou v neustálém styku telefonem s dvěma sty místními odbočkami.

Říkají tomu "Zelený telefon". V americkém zemědělství je zkrátka velice intenzivní snaha dostat všechny nejnovější vynálezy a metody z laboratoře co nejry-

chleji přímo na pole. A to je také důvodem, proč produktivita stále roste, a čeká se, že dál poroste. V osmdesátých letech, podle odhadů odborníků, se celková nynější osevní plocha 120ti milionů hektarů v podstatě nezvětší, ale výnosy ano.

Americké zemědělství bylo tak produktivní, že dopřeva vláda zemědělcům platila za to, aby všechno svou půdu neobdělávali, a tak, aby ceny nebyly katastrofálně, — pro zemědělce, — nízké. Zavedla to Rooseveltova vláda za velké deprese. Ale časy se změnilly. Světová nabídka zemědělských výrobků teď sotva stačí poptávce a, podle mnoha národohospodářů, je to trvalý trend. Ceny tudíž rostou, a americká vláda postupně ruší podpory, poněkud opožděně, protože dnes už jsou víc než zbytečné.

B. Jičínská

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud naším nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpovolnější mistry pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sběrka esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce dala a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útek z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narození tohoto politika, který spolužákladal, budoval a řídil mladý československý stát. Neopracovaná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

O B J E D N Á V Á M :

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Dušen	3.00
Antonín Švehla	3.00

ÚHLEM NA OBLOHU —

Miroslav Rašín. Sběrka cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADĚJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Krajan, písmák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — kráčem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bídě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazirování slovy a kresbami — populárního komika Jára Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martínek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních údobí.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martínek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martínek. Sběrka anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Dušen. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Jára Kouta	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Pulnoční pacient — Egon Hostovský	3.00